

DOLENJSKE NOVICE

Dolenjske Novice izhajajo vsak četrtek; ako
: : je ta dan praznik, dan poprej. : :

Cena jim je za celo leto (od aprila do aprila) 3 K, za pol leta 1.50 K. Naročnina
za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 3.50 K, za Ameriko 4.50 K.
List in oglasi se plačujejo naprej.

: Vse dopise, naročnino in oznanila :
: sprejema tiskarna J. Krajec nasl. :

Pozdrav Njenemu Veličanstvu novi presvitli cesarici CITI.

Odkar je segla leta 1898. grozna morilčeva roka po predragocenem življenju preblage, pokojne cesarice Elizabete, smo bili avstrijski narodi brez državne matere — cesarice.

Zato je pa zavalovala velika radost in sreča v srcih vseh avstrijskih državljanov, ko je stopila ob strani mladega, navdušenega vladarja cesarja Karola na slavni vladarski prestol tudi preblaga cesarica Cita.

In zopet imamo gori na vzvišenem cesarskem prestolu mater, ki bo ljubila svoje državljane z materinsko ljubeznijo ter jim lajšala bridkosti in trpljenje. —

Pozdravljena naša velika, ljudomila državna mati! Pozdravljena, tisočkrat pozdravljena presvitla cesarica Cita!

Žejni tople materinske ljubezni, ki nam je bila toliko let vzeta, obračamo svoj upapolni pogled na Te, saj vemo, da nam bodeš vsikdar dobra in skrbna mati. Zato pa: Pozdravljena!

Naši junaki, Tvoji najhrabrejši in najvrednejši sinovi, ki se z brezmejno hrabrostjo borijo onkraj mej naše velike domovine za dedni prestol slavnih Habsburžanov, za čast in procvit mile domovine in pa za pravico, kličejo Ti iz bojnih poljan: „Pozdravljena, visoka vladarica!“

Naše matere in žene, ki so poslale svoje najdražje, svoje sinove in može v veliki boj za veliko in vsikdar slavno domovino, zró zaupno k Tebi, iz src pa jim kipí pozdrav: „Pozdravljena, naša velika mati!“

In tu glej, velika cesarica, našo ljubo mladino! Zadnje cvetove je zbrala po ovenelih livadah, da zvije venec, ki bode krasil Tvojo podobo. — Ljubi Te naša mladina že sedaj, ko Te je komaj spoznala. Saj ji je vrlo naše učiteljstvo že prve dni, ko si s presvitlim cesarjem zavaladala naši domovini, takó navdušeno govorilo o Tebi in ji toliko lepega povedalo o dobri, ljudomili presvitli cesarici Citi, ki sedi daleč tam na cesarskem Dunaju na zlatem vladarskem prestolu ob strani presvitlega cesarja Karola.

Da, premila cesarica, v slovenski mladini bodeš imela vsikdar najzvestejše in najudanejšje sinove in hčere! Glej, koliko sirot je med njimi! — Ko je zapela vojna tromba in oznanjala svetu, da je domovina v nevarnosti, zapustili so naši možje svoje najdražje na svetu, svoje otroke, in so odšli v boj. Mnogo jih je padlo junaške smrti — saj brez žrtev ni zmage — sirote pa so ostale. In ker zamanj čakajo dragih očetov, tem srčneje in zaupneje kličejo Tebi, presvitla cesarica: „Pozdravljena! Srčno pozdravljena, naša dobra, naša usmiljena mati!“

In vsikdar svojemu vladarju najzvestejše slovensko ljudstvo Te pozdravlja, presvitla cesarica in se Ti klanja v svoji najčistejši otroški ljubezni in srčni udanosti! Pred prestol Vsevečnega pa pošilja srčne prošnje, da bi Ti sijalo vsikdar solnce neskajlene sreče, da bi Ti bili posuti poti s cveticami, da bi nikdar ne skalila solza bridkosti in žalosti Tvojega materinskega očesa!

**Kar se more v srečo šteti,
večni Bog naj podeli:
Karlu prvemu in Citi,
celi hiši Habsburški!**

Cesarica Cita.

Cesarica Cita Marija Adelgunda Mihaela Rafaela Gabrijela Josipina Antonija Lujza Neža je bila rojena 9. majnika 1892 v Villa reale delle Pianore v Viareggiu pri Lucci v Italiji kot hči Roberta, vojvode Parmškega in Burbonskega in njegove druge soproge vojvodinje Marije Antonije, princesinje portugalske.

Vojvode Parmski so bili vladarji v mali vojvodini Parma do leta 1859. Bili so zavezniki Avstrije in so se po izgubljeni bitki pri Solferinu morali umakniti pi-jemontskemu kralju Viktorju Emanuelu II., ki je leta 1860 vojvodino Parmsko združil z drugimi pokrajinami vred v kraljestvo Italijo. Vojvodinja, ki je vladala tedaj za svojega sina vojvodo Roberta, je sicer protestirala proti tej ugrabitvi dežele, toda ta ugovor je ostal brezuspešen.

Zakon vojvode Roberta je bil zelo plodovit. Iz prvega zakona je bilo osem otrok, med njimi sedaj vladajoči Henrik in pa princ Elija, ki je član naše armade in se nahaja na primorski fronti, ter je poročen z nadvojvodinjo Marijo Ano, hčerjo vrhovnega armadnega poveljnika, nadvojvode Friderika. Iz drugega zakona vojvode Roberta je izšlo 12 otrok in princesinja Cita, sedanja cesarica, je bila peto dete. Oče princesinje Cite, vojvoda Robert, je umrl leta 1907. Cesar in cesarica sta si celo v daljšem sorodstvu, kajti cesar je nečak, cesarica pa nečakinja nadvojvodinje Marije Anuncijate.

Svoja prva mladostna leta je princesinja Cita preživela v vili Pianore, razkošno urejenem gradiču sredi celega gozda pinij in oljk. Vzgjajali so jo strogo, v strogo verskem duhu. Značilno za pobožni duh, ki vlada v vojvodski rodbini, je dejstvo, da sestra princesinje Cite, vojvodinja Adelajda, živi kot priprosta nuna v nekem inozemskem samostanu. Po dovršenem 10. letu je prišla princesinja Cita v zavod salezijank v Cangberg na Bavarskem, kjer se je vzgajala več hčera vladarskih in najvišjih plemiških rodov. V Cangbergu je ostala do l. 1903. Nekaj časa se je mudila nato v samostanskem vzgojevališču benediktink na angleškem otoku Wightu.

V slovečem samostanu v Cangbergu je bila princesinja Cita ljubljanka součenk. Bila je izvrstna učenka, zlasti v računanju je prekosila vse druge. Bila je tudi izborna orglavka ter je v samostanski cerkvi včasih oskrbovala orgljanje. V samostanu je bila šest let. Brhko princesinjo, vedno veselega obraza, je vse rado imelo. Nastale prepire med součenkami je vselej razumela poravnati, ker je bila zelo priključivega in obenem resnobsnega vedenja. Vsaki součenki je rada pomagala v tej ali v oni zadevi, če je le mogla. Do učenja je imela veliko veselja, ne da bi se bilo z njo v samostanu vsled njenega knežjega rodu drugače ravnalo, kakor z drugimi učenkami.

Princesinja Cita se je posvetila povsem znanstvu, zlasti je proučevala zgodovino, modroslovje in latinščino. Kazala je izredno nadarjenost in je imela izvrsten spomin. Ni čuda, da se je mnogo naučila in je vseskozi visoko naobražena. Govori več jezikov: nemški, francoski, italijanski in tudi angleški, kar je največ pridobila v samostanu na otoku Wight.

Že kot mlada princesinja je bila znana kot velika dobrotnica revežev. Neštetokrat je prosila svoje stariše za darove v denarju, obleki in živilih, katere je osebno prinašala revežem in jih med nje razdeljevala. Nobeno vreme ji ni bilo preslabo, da bi ne bila po-hitela med nje in nobena bajta ji ni bila prenizka, da bi jim ne prinašala pomoči in tolažbe. Kakor je cvetela ob Starnberskem jezeru rajna naša cesarica Elizabeta in je postala znana širši javnosti še-le, ko se je z našim blagopokojnim cesarjem Franc Jožefom zaročila, tako tudi javnost ni niti še slutila, da postane ponižna parmska princesinja Cita še kedaj bodoča avstrijska cesarica.

Z nadvojvodom Karolom Francom Jožefom se je seznanila l. 1909 v Francovih varih na Češkem, ko sta oba posetila skupno teto nadvojvodinjo Marijo Anuncijato, ki se je tedaj zdravila v tamošnjih kopelih. Ko sta se zaročila, je bila nadvojvodinja Cita stara komaj 18 let. Odtlej je bil nadvojvoda večkrat gost v vili Pianore. Mlada zaročenca sta večkrat zahajala v Lucco na Laškem, se udeleževala tam ljudskih veselí in bila sta oba kmalu zelo priljubljena med domačim prebivalstvom. Prihodnje leto se pa je pricezinja Cita s svojo materjo preselila v grad Švarcau, ki ga je kupil vojvoda Robert že pred nekaj časom. Tu se je vršila potem dne 21. oktobra leta 1911 poroka. Poročil je mlado dvojico mnsgr. Bisleti, ki ga je v ta namen poslal papež iz Rima. Navzoč pri poroki je bil tudi cesar Franc Jožef, ki je pri slavnostni pojedini nazdravil novoporočenca in v začetku svoje zdravice dejal: „Vse osrečujoča poroka, za katero smo se danes zbrali, da jo slovesno praznujemo, me zelo veseli in me navdaja z velikim zadovoljstvom. Nadvojvoda Karol si je izvolil za družičo življenja princezino Cito Parmsko. Čestitam mu k tej srčni izvolitvi in pozdravljam nadvojvodinjo Cito z iskrenim veseljem kot članico svoje hiše.“ Pri-sostvovala sta poroki tudi oba ženinova

strica nadvojvoda Franc Ferdinand in saksonski kralj.

Nadvojvodinja Cita je bila že takoj od začetka prava žena vojaka. Sledila je svojemu soprogu na njegovih vojaških potovanjih in je tako tudi dosegla, da ga je smela spremiti na maršo, ko je njegov polk bil premeščen iz Brandysa v Kolomejo. Bala se ni nikakoršnih težav in je tako v Misteku stanovala s svojim soprogom v neki navadni meščanski hiši, ne pa v bližnjem gradu nadvojvode Friderika. Posebno rada je spremljala svojega soproga, ko je nadziral vojaške hleve. Ravnotako pa je tudi nadvojvodinja sedaj v vojnem času sledila svojemu soprogu na bojišče in je tamkaj obiskovala vojaške bolnišnice. — Prav v zadnjem času se je poročalo o takem obisku vojaških bolnišnic na rumunski fronti, kjer je ljudomila in dobrosrčna vojvodinja tolažila ranjence in begunce in jim delila darove, zapuščajoč povsod v srcih vseh sliko pravega angela tolažbe in prisrčne dobrote.

Na gradu Vartholz pri Rajhenau-ju je dne 20. novembra 1912 povila svojega prvorojenca, sedanjega prestolonaslednika, nadvojvodo Franca Jožefa Otona. Meseca januarja 1913 se je nadvojvodska dvojica preselila v novourejeni grad Hecendorf pri Dunaju, ki ga je jima daroval in preuredil cesar Franc Jožef. Tu je povila nadvojvodinja Cita dne 3. januarja 1914 deklico, ki so jo krstili za Adelajdo Marijo Jožefo. Tretji otrok, nadvojvoda Robert Karol Ludovik, je bil rojen dne 8. februarja 1915, četrti, nadvojvoda Feliks Friderik Avgust, je bil rojen dne 31. majnika 1916, ko se je nadvojvoda Karol Franc Jožef nahajal kot poveljnik na tirolski fronti in za to tudi ni mogel prisostvovati krstu, ki se je vršil v cesarjevi navzočnosti v Schönbrunn in je bil kum novorojencu saksonski kralj Friderik Avgust.

Naša cesarica je vse svoje otroke sama dojila. Hodila je tudi ali sama ali v spremstvu svojega soproga ali svoje dvorjanice grofice Nostic v dvorno lekarno, da v lekarni osebno nakupi za otroke potrebnih predmetov. O kakovosti živil, ki so bila namenjena za njene otroke, se je vselej hotela sama prepričati. Vsa njena skrb je posvečena vzgoji otrok, katere sama uči sklepati ročice in moliti. Naša mlada cesarica je vzor krščanske matere.

Vsi štirje otroci cesarske dvojice so telesno in duševno dobro razviti. Najstarejši sin in prestolonaslednik Oton je ravno dopolnil 4. leto svoje starosti in je zal in ljubeznjiv otrok. Bil je tudi ljubljeneц rajnega cesarja, katerega je večkrat na dan obiskal. Cesar ga je vselej z veseljem sprejel.

*

Božja previdnost je pošiljala Avstriji v vseh časih velike može za vladarje. Je pa ravno Avstrija po svoji legi središče, srce, cele Evrope. Zlasti je naklonil Vse-dobri v viharjih časih mogočni Avstriji velike cesarje, velike vojskovodje. In če kedaj, tako smo posebno sedaj v svetovnem vojnem ognju potrebni mogočnega in modrega vladarja in usmiljene tolažilne vladarske matere. Hvala Večnemu! Dobili smo oba.

Kakor vsi narodi avstrijski, tako polagamo tudi mi Slovenci v globoki udanosti novemu cesarju in novi cesarici prisrčne pozdrave in sveto prisego:

Pozdravljena nova velika vladarska dvojica nove, mogočne Avstrije! Pozdravljen cesar Karol in njegova plemenita soproga cesarica Cita! Mi ostanemo zvesti Bogu in cesarju Karolu in cesarici Citi, zvesti veliki Avstriji, zvesti pa tudi svojemu slovenskemu narodu! — Bog ohrani, Bog živi našega milega cesarja Karola in našo ljubeznivo cesarico Cito do skrajnih mej človeške dōbe in Vsemogočni naj blagoslovi iz nebes Njuno odgovornosti polno vladarsko delo! Blagoslov presvitli cesarski rodbini ter celi vladarski hiši slavnih Habsburžanov!

Cesarska cerkvena slavnost v Novem mestu.

Cesarska cerkvena slavnost v Novem mestu povodom nastopa vlade Njegovega Veličanstva cesarja Karola se je vršila preteklo nedeljo nad vse veličastno. Točno ob polu 10. uri je bil ves razpoložljiv prostor kapitelske cerkve napolnjen. Slavnosti primeren govor je imel mil. g. prošt dr. Seb. Elbert. Govoril je v slovenskem in nemškem jeziku. V zbranih besedah je slavnostni govornik očrtal življenje sedanjega cesarja Karola. Omenil je marsikatero zanimivost iz življenja preljubega novega cesarja. V vznesenih besedah se je tudi spominjal naše nove matere avstrijskih narodov, cesarice Cite. Opozarjal je na zasluge slayne Habsburške hiše, ki je vedno skrbela po svojih slavnih sinovih za blagor svojih podložnikov. Povdarjal je dolžnosti, katere smo dolžni celi hiši Habsburški, posebno pa sedaj novemu vladarju. Ob sklepu je pozval vernike, naj iskreno molijo za novega cesarja, da bi svoje narode modro vladal in bi mu Bog dodelil veliko milost sijajne zmage in častnega miru.

Po krasnem, res v srce segajočim, navdušenem govoru, je sledila pontifikalna sv. maša. Sv. mašo je daroval slavnostni govornik sam, mil. g. prošt dr. Seb. Elbert ob veliki asistenci svetne in samostanske duhovščine. Kot arhidijakon je fungiral veleč. g. mons. A. Zamparo. Po sv. maši je sledila hvalnica „Te Deum“ in cesarska himna.

Cerkvene slavnosti so se udeležili zastopniki javnih oblasti. Zbralo se je vse uradništvo c. kr. in civilnih oblastev pod vodstvom svojih predsednikov in predstojnikov, častniški zbor, proforski zbor, predstojništva obeh možkih samostanov, učitelstvo in orožništvo, nadalje zastopstva uniformirane meščanske garde, veteranskega društva in požarne brambe, novomeška dekliska ljudska šola z gg. učiteljicami. Opaziti je bilo mnogo gospa. Tudi udeležba ostalega mestnega občinstva je bila mnogoštevilna, med katerim je bilo zlasti mnogo vojaštva, beguncev in vernikov iz okolice.

Kar je poleg navdušenega, prelepega govora, slavnost posebno povzdignilo, je bilo prekrasno ubrano petje cerkvenega zbora. Vajeni smo prelepega petja kapitelskega cerkvenega zbora, a preteklo nedeljo je pa naš priznani zbor presegel samega sebe. Krasna maša iz klasične dunajske dōbe je vse očarala. Ti krasni soprani v višini kar blestijo in značajni alti v svoji ljubkosti, ki so se posebno odlikovali pri „Benedictus“. Ta glasova sta v kapitelskem cerkvenem zboru nekaj posebnega. To pa zato, ker izborne pevke pojó naravno, brez afektiranosti, brez zopernega, necerkvenega tremuliranja. Pevcev, žal, nam jih je veliko pobralla vojska, a ostalo nam jih je še, pa prav dobrih. G. Grajland je pri ofertoriju zapel dr. Schreinerjevo „Salvum fac imperatorem“, težko, a mogočno skladbo. Znan je njegov obsežen bariton, ki posebno doni

v višini, da res sega v srce. Tudi pri tej slavnosti se je slavn baritonist sijajno izkazal. — Naš pevovodja, znan orgeljski virtuozi, je po pridigi improviziral na krasnih kapiteljskih orgljah zares mojstersko. Kar ta umetnik vrši na pedal, moramo le občudovati. Po slovesni hvalnici „Te Deum“ je zadonela cesarska himna, posebno pri drugi kitici na cesarico, tako navdušeno, da je srce vseh navzočih kar vskipelo radosti in veselja za visoki, mladi cesarski par.

V polni moči svojih let, oborožen s plemenitimi vladarskimi čednostimi in z vsemi dobrimi darovi, je zasedel v teh dneh cesar Karol I. prestol svojih slavnih očetov. Kar On želi za svoje ljudstvo in domovino, je le najboljše. In kar mu milijoni njemu zvestih v tej uri stiske poklonijo, je polna mera udanosti in ljubezni. Avstrijski knez in ljudstvo sta sklenila novo, srčno zvezo, ki naj bi jo Bog potrdil s svojo milostjo.

Pristopajte k društvu za podpisovanje V. vojnega posojila!

V Novem mestu se je ustanovilo s privolenjem c. kr. okrajnega glavarstva zopet „društvo za podpisovanje vojnega posojila“. Namen društva je, omogočevati svojim članom udeležbo na petem avstrijskem vojnem posojilu z malimi doneski. Društveni delež znaša samo kron 50. Pri vstopu k društvu je plačati K 5 in potem v zaporednih mesečnih obrokih po K 5. Vsak pristopivši član pa ima seveda pravico plačati takoj pri pristopu vse podpisane deleže v gotovini. To vojno posojilo se prav dobro obrestuje, namreč s 5 1/2 %. Pri društvu se kupi vojne zadolžnice po kurzu 92—, se plača torej za obligacijo, glasečo se na K 100—, samo K 92— v gotovini.

Pristopite torej brez odlašanja k društvu, ker s tem spolnite svojo dolžnost nasproti domovini in pripomorete naši vojski k slavni zmagi. Zglasite v društvu sprejme ravnateljstvo mestne hranilnice v Novem mestu med uradnimi urami, kjer se dajo tudi tozadevna pojasnila.

Avstrija, Nemčija, Bolgarija in Turčija ponudile svojim nasprotnikom mir!

Slovenec poroča z dne 12. decembra: Dunaj. Ravno kar se uradno razglasa: Ko je bila leta 1914 Avstro-Ogrska primorana zagrabiti za meč, se ni za to odločila, da bi hotela ona napadati ali si kaj pridobiti, ampak je to storila le v bridki samoobrambi, da se za bodoče obvaruje zahrbtnih napadov. To je bil namen in cilj monarhije v tekoči vojski. V zvezi z zvestimi zavezniki je Avstrija uničila namene sovražnikov. Četverosporazum je izgubil mnogo ozemlja, dočim je naš odpor nezlomljiv. Sovražniki nič več ne morejo upati nas premagati in tudi se jim nikdar ne posreči nas izstradati. Svojim vojnim ciljem se v tretjem letu vojske niso približali. Brezuspšen in brezkoristen je zato nadaljni boj za nasprotnike, nasprotno smo mi in naši zavezniki uspešno zasledovali svoj cilj: da smo odbili napad, da smo se ohranili in smo dobili delna jamstva, da nas v bodoče ne bodo mogli ogroziti na naši eksistenci in mirnem razvoju in od teh naših pridobitev ne bomo nikakor popustili. Nadaljevanje morilne vojske, v kateri se četverosporazum ne bi približal svojemu namenu in v kateri bi sovražnik vedno več človeških življenj in blaga uničil, bi bilo le zločin na civilizaciji. Prepričanje in upanje, da bi znalo prodreti enako prepričanje tudi v nasprotnem taboru, je pripravilo dunajski kabinet, v popolnem soglasju z njim zvezanimi državami do misli, da podvzame odkrit in lojalni poizkus, da doseže razgovor z nasprotnikom v ta namen, da se doseže mir. V ta namen so danes vlade Avstro-Ogrske, Nemčije, Turčije in Bolgarije na dotičnih mestih pooblaščenim zastopnikom, katerim je poverjeno varstvo državljanov sovražnih nam držav, izročile enako glaseče se note, ki razložijo, da smo pripravljeni stopiti v mirovna pogajanja z nasprotnikom. Ti zastopniki so naprošeni potom svojih vlad to

sporočiti sovražnim nam državam. Istočasno se je to sporočilo sv. Očetu, ki je naprošen, naj podpira to delo za mir, in nevtralnimi državam. Avstrija in njeni zavezniki so s tem podali novič dokaz svoje miroljubnosti. Na nasprotnikih je sedaj pred vsem svetom izpričati svoje nazore. Za nadaljevanje vojske bi bil odgovoren svojim narodom četverosporazum. Tozadevna nota se glasi v nemškem prevodu.

Najstrašnejša vojna, katero je svet kdaj videl, divja že dve leti in pol. Ta katastrofa, ki jo skupna tisočletna kultura ni mogla odvrniti, zadela je človeštvo v njegovih najdragocenejših pridobitvah, ki so bile ponos Evrope začetkom 20. stoletja ter jih je položila v prah Avstro-Ogrska in njeni zavezniki Nemčija, Bolgarija in Turčija so v tej borbi dokazale nepremagljivo moč, pridobile so nad mnogo močnejšim nasprotnikom mogočne uspehe. Nepremagljivo stoje njihove črte pred ponovnimi sovražnikovimi napadi. Najnovejši napad na Balkanu smo hitro in zmagoslavno porazili. Zadnji dogodki dokazujejo, da tudi nadaljnje nadaljevanje vojske ne bo moglo zlomiti njihovega odpora, ampak da je splošni položaj tak, da smejo pričakovati nadaljnjih uspehov. Za obrambo svojega obstoja in svojega narodnega razvoja smo bili prisiljeni poseči po orožju. Tudi slayna dejanja naših armad na tem niso ničesar izpremenila. Vedno smo bili trdnega prepričanja, da naše pravice in upravičene zahteve niso v nasprotju s pravicami drugih narodov. Ni nam na tem, uničiti naše nasprotnike. V zavesti svoje vojske in gospodarske moči, pripravljeni usiljeni boj, ako treba, do skrajnosti nadaljevati, obenem pa z željo preprečiti nadaljnje prelivanje krvi in napraviti konec strahotam vojne, predlagamo, da se skoro prično mirovna pogajanja. Predloge, ki jih bomo k tem pogajanjem prinesli in ki nameravamo čast, obstoj in svobodo razvoja naših narodov zagotoviti, tvorijo po našem prepričanju splošno podlago za vpostavo trajnega miru. Ako bi kljub tej ponudbi za mir in spravo boj trajal še dalje, tedaj smo z nami zvezanimi državami pripravljeni voditi boj do konca, odklanjamo pa pred človeštvom in zgodovino slovesno vsako odgovornost za to.

Pretakanje novega vina.

Kadar se novo vino vsaj z večjega večisti, treba ga je pretočiti, da se ga loči od drož. To se ima zgoditi prej ali pozneje, kar je odvisno od kakovosti vina.

V splošnem velja pravilo, da se vino, ki ima kako napako, n. pr., da diši po sodu, po žveplu, da rjavi itd., prej pretaka, kot vino brez napak. Tudi vino, ki ima malo kisline, katero si želimo ohraniti, bodemo prej pretočili kot sicer. Vino, ki ima kako napako, bodemo pri pretakanju vselej dobro zažveplali (eden azbestni trak žvepla na dva do tri hektolitre vina).

Vino, ki je brez napake, leži lahko dlje časa na drožeh, ker se v hladnem jesenskem in zimskem času drože v njem ne morejo razkrojiti, da bi ga pokvarile. Če vino še sladi, se ga sploh ne priporoča prej pretočiti, dokler ostanek sladkorja v njem ne pokipi, ker postane vino sicer rado vlačljivo (volno) ali cikasto. Da tako še sladeče vino pokipi, dosežemo s tem, da mu zvišamo toploto na 12° do 14° R in ga dobro premešamo, tako, da se drože dvignejo in prično zopet delovati. V kratkem bo vino dokipelo in ko se zopet nekoliko učisti, ga še-le pretočimo od drož.

Vino, ki je hudo kislo in drugače zdravo, to je brez napak, pustimo lahko dlje časa na drožeh, ker je znano, da drože tudi kisline razkrajajo in se na ta način kisloba vina zmanjšuje. Vendar se to godi le v zadostno topli kleti, tedaj vsaj pri 10° do 12° R. V mrzli kleti ne koristi daljše ležanje kislega vina na drožeh dosti.

V najskrajnejšem slučaju pustimo lahko vino na drožeh do konca meseca februarja, vendar se pa v splošnem priporoča, pretočiti vino od drož že v meecu decembru, ali — če ni prej mogoče — v mesecu januarju.

Najprvo preskusimo vino v kozarcu, če drži barvo in če se v kozarcu lepo čisti. Ako se to zgodi, storimo dobro, da pretočimo vino tako, da se močno prezrači, to je, da se pri pretakanju peni in v škaf iz pipe prši. Vino se bo navzelo zraka, ki pomaga, da se beljakovine v njem hitreje

strdijo in da se iz njega lahko izločijo, tako da se vino hitreje učisti in dobi tudi bolj čist okus.

Zlasti potrebno je tako pretakanje pri gostem sluznatem vinu. Tako vino se mora prezračiti in pretočiti v dobro zažveplan sod, medtem ko vina brez napak ni treba žveplati nič ali le neznatno (1 trak azbestnega žvepla na 4 do 5 hl) vsebine.

Glavna skrb pa mora biti, da pride novo vino vselej v dober, nepokvarjen sod in da se volijo sodi tako, da se lahko vsi do vrha napolnijo, oziroma da raje ostane nekaj vina za zalivanje. V nepolnih sodih se vino kvari, zlasti v poletju, ko pritisne vročina. Vino postane kanasto ali cikasto, kar oboje, prvo seveda manj kot drugo, vinu škoduje.

Predno nastopi vročina se mora pretočiti vino še v drugič, da se ga loči od kaleža, ki se je po prvem pretakanju na dnu soda nabral.

B. Skalický.

Domače in tuje novice.

Kronanje cesarja Karola ogrskim kraljem v Budimpešti se bo vršilo po poročilih listov 28. decembra. Kot kronsko darilo naroda bosta dobila kralj in kraljica vsak po 50.000 cekinov po 20 K. Slovesna prisega bo poleg cerkve pri spomeniku sv. Štefana. Po prisegi se bo kralj vrnil v cerkev, kjer bo z udarci meča podeljeval viteštvo reda zlate ostruge. Na kronanje se je v Budimpešti priglasilo že toliko ljudi, da se v nobenem hotelu ne dobi več soba. Za eno samo okno neke male hiše se je plačalo 3000 kron. Običajna splošna razdelitev cekinov med ljudstvo izostane ter se bode dotična svota denarja obrnila v vojne podpirne namene.

60 letnica pl. Borojeviča. Sloviti vojskovodja ob Soči, gener. polkovnik Svetozar Borojevič pl. Bojna je obhajal v soboto, dne 2. decembra svoj 60. rojstni dan. Ves slovenski in hrvaški narod, cela naša hrabra armada kliče te dni slavnemu branitelju slovenske in avstrijske domovine: Še na mnoga leta! Slava velikemu sinu vrle Hrvatske!

Zvonenje vsled padca Bukarešta. Po vsej ljubljanski župniji se je zvonilo od 12.—1. ure po vseh duhovnijskih cerkvah, kakor hitro se je to naročilo izvedelo. Zastave se niso obešale, ker je še žalovanje po rajnem cesarju Francu Jožefu I.

Častnim občanom je izvolil občinski odbor v Šmarjeti na Dolenjskem v seji dne 3. decembra 1916 svojega mnogo zaslužnega preč. g. župnika Ivana Perko. Čestitamo!

Vstop v grobnico rajnega cesarja Franca Jožefa I. pri kapucinih je od pogreba naprej dovoljen. Tisoče oseb je rajnega cesarja že obiskalo. Dne 4. t. m. je šlo mimo krste rajnega cesarja Franca Jožefa I. 15.000 oseb.

V dnevih darovanja od 4.—8. oktobra 1916 nabrale so ljudske šole (učitelstvo in mladina) novomeškega okraja 4914 K 78 h; črnomajškega okraja 2239 K 6 h.

Vojakom na bojišče je odposlala šolska mladina za letošnji Božič iz novomeškega okraja 1498 zavoječkov, iz črnomajškega okraja 845 zavoječkov. Vsakemu zavoječku je bilo priloženo prisrčno voščilce, ki bo pač razveselilo naše junake v strelskih jarkih.

Ženski sprevodniki. Na južni železnici je nastavljenih več ženskih sprevodnikov, ki svojo službo natančno opravljajo. Nadzorovalni nastavljenici pravijo, da so ženski sprevodniki mnogo bolj strogi kot moški. Nova metla navadno dobro pometa. Poroča se nam, da je od 1. novembra naprej na progi Dunaj—Trst nastavljenih 120 ženskih sprevodnikov.

Vojna doklada učitelstvu. Štajersko katoliško učiteljsko društvo je sklenilo v svoji seji dne 8. novembra, da predloži deželnemu odboru prošnjo, naj bi se nakazale učitelstvu ljudskih in meščanskih šol vled neznosnih gmotnih razmer, ki so

že itak vladale pred vojno med učiteljstvom in vsled naraščajoče draginje, vojne doklade za l. 1917 v isti izmeri, kakor so bile pripoznane deželnim uradnikom, ali kakor jih je podelila država državnim uslužbencem. In pri nas? Ali se misli kdo zdramiti in se spomniti učiteljstva v teh časih? Ali bomo pri nas vedno še ostali na starem, kljub temu, da se dražje živila in druge potreščine rapidno?

Nesreče. Dvanajstletnemu Francetu Ueman, posest. sinu na Velikem Cerovcu, je vrgel neki razposajenec kamen v glavo in mu prebil levo uho. — 7 letni Jožef Žižmond, begunec v Št. Joštu se je približal slamoreznici, katera mu je pa v zahvalo odrezala kos sredinca leve roke. — Franc Bučar, dninar na Dol. Vrhpoljah, se je ponesrečil pri drvarenju. Hlod mu je zmečkal in zlomil levo roko v podlehju. — Martin Tratar, posestnik na Vrheh pri Št. Rupertu, se je povozil. Zlomilo mu je desno nogo pri členku in pri kolenu. Navedeni ponesrečenci se zdravijo v bolnici Usmiljenih bratov v Kandiji.

Prihodnji semenj za plemene in rejne prašiče v Novem mestu bo v ponedeljek, dne 18. t. m. Pripeljali bodo veliko število prašičev; vabijo se torej kupci.

Frančiškan umrl. V Samoboru na Hrvaškem je umrl vsem Novomeščanom in okoličanom dobroznani Pater Efreim Turk. Rojen je bil 29. novembra 1849. leta v Zagorju na Notranjskem. Leta 1872. je pel novo sv. mašo na Kostanjevici pri Gorici. Kot redovnik-duhovnik je bil nastavljen v več samostanih kakor v Brežicah, v Trsatu, Pazinu in v Novem mestu, kjer je z vso vnemo vodil III. red. In ko se je leta 1902. odcepila provincija frančiška sv. Križa od hrvatskih samostanov, je vedno služboval v hrvatskih samostanih, slednjič v Samoboru. Pokojnik je bil zgleden redovnik, vedno vesel in šaljiv, dober spovednik in govornik. Zato so ga povsod vabili za duhovne vaje v samostanih in župnijah. In tudi nekaj tednov pred smrtjo je nameraval voditi duhovne vaje v Zagrebu, toda smrt ga je prehitela ter mu pretrgala nit življenja dne 9. decembra in sicer, kakor smemo pričakovati dobro pripravljenega, ker pokojni P. Efreim je to tudi sam strogo spolnoval, kar je učil druge. Pogreb je bil v ponedeljek 11. decembra. Počivaj v miru blagi P. Efreim in uživaj rajsko plačilo za svoj trud in vedno marljivo delovanje v čast božjo in v zveličanje bližnjega. Njegovi sestri naše iskreno sožalje.

Tatvina. V noči od 8. na 9. decembra je bilo ukradenih Mariji Staniša iz Vine vasi št. 10 par volov. Posestnica je čula, da nekdo žene živino mimo hiše, pa se ni upala pogledati, ker ni slutila, da tat odganja njene voli. V soboto zjutraj je šlo 12 mož iz Vine vasi in Konca tatu zasledovat. Sled je bila kmalu najdena. Tat je gonil voli na Vahto, potem po gorjanski cesti. Od tam je krenil na Igljenik in potem zopet nazaj čez Gorjance. Sledili so ga lahko, ker je bilo po Gorjancih zasneženo. Gonil je voli po težko dostopnih krajih, da je bila žival na nogah vsa okrvavljena. Dohiteli so tatu pri Veliki nedelji na Vlaškem, kamor je prišel kake pol ure preje. V gostilni se je okrepčaval, voli pa je privezal v hlev; ponujal jih je naprodaj. Tatvino je precej priznal. Izgovarjal se je, da je bil tudi on že okraden. Tat je neki Juršič, 22 leten fant iz Dolža, ki je služil preje za pastirja pri oni hiši. Zvečer so kmetje prignali voli in tatu domov. Voli so izročili prestrašeni kmetici, fanta pa orožnikom.

Priporočilo. Današnji list ima inserat tvrdke Ign. Vok, veletrgovina s šivalnimi stroji, kolesi in posameznimi deli, Ljubljana, Sodna ul. št. 7, katere generalni zastopnik je za Dolenjsko g. Jos. Kleindienst, Novo mesto. Kdor si želi nabaviti v resnici prvovrsten in najboljši šivalni stroj, ta naj se obrne le na zgoraj omenjeno podjetje oziroma iz Dolenjske na glavnega zastopnika gosp. Jos. Kleindiensta Novo mesto osebno

ali pa po dopisnici, nakar se bo vsakemu kar najbolje postreglo. Več v inseratu!

Cene prešičem na Hrvatskem padle. Ker so odpravljeni na Hrvatskem tedenski semnji za prešiče, so zelo padle cene prešičem v zagrebški okolici, kjer se sedaj plačuje kilogram žive teže po 4 K, bolj debelih prešičev pa po 4 K 60 vin. Tudi v Slavoniji so znatno padle cene. Tam se sedaj plačuje kilogram žive teže 3 K 20 v do 3 K 60 vin.

„Vojaški grob in vojaški spomenik“ bodoča razstava na Dunaju. Kdor prebira časopise Avstrije in nemške države, najde skoro vsaki dan vest o napravi vojaškega spomenika ali o tozadevnem sklepu kake občine ali korporacije. Koliko hvaležnega, pietete polnega čuvstvovanja, koliko dobre volje, koliko denarja — in kak žalosten umetniški vspeh v toliko slučajih! Da se to zboljša, se je v obeh zveznih državah Avstriji in Nemčiji ustanovilo veliko podjetje, potovalna razstava „Vojaški grob in vojaški spomenik“ („Kriegergrab und Kriegerdenkmal“). Velik vspeh in močen vtis je imela v celi vrsti večjih mest Nemčije; od začetka decembra do srede januarja se bo od društva „Verein für Denkmalpflege und Heimatschutz in Niederösterreich“ skupno z „Städtische Kunsthalle in Mannheim“ priredila razstava na Dunaju v „Avstrijskem muzeju za umetnost in industrijo“ z izdatno podporo države, dežele in občine Dunaj. Pod vdeležbo c. in kr. vojnega ministrstva in vrste dunajskih javnih zbirk ter posvetovalnega mesta za častenje vojakov pruskega vojnega in bogočastnega ministrstva, dalje mnogo umetnikov iz Avstrije in nemške države, se bodejo kazali vojaški grobovi na bojnem polju in v zaledju in vojaški spomeniki na bojnih poljanah in v domovini, kakor tudi manjše oblike za počastitev vojakov, kakor spominski listi, kolajne, vojni znaki v mnogoterih vzornih komadih na sistematičen način. Spoznanje, da in kako se zamore tudi z malimi sredstvi doseči velike umetniške vspehe, hoče pred vsem razširati, in težko da bi bil v kaki občini kak praktični slučaj, v katerem ne bi mogla dati navodila za pravi okus. Župani in občni svetovalci velikih mest in malih vasi, člani odborov za spomenike bodejo posetili to razstavo z največjim dobičkom v idealnem in materijalnem oziru. Za njo se priredijo pod vodstvom predavanja s fotografičnimi slikami o predmetu. Na razpolago jim je trajno in brezplačno stalno posvetovalno mesto za vse vrste počastitve vojakov pri društvu „Verein für Denkmalpflege und Heimatschutz“ (Dunaj IX. Severingasse 9). Upati je, da se na ta način doseže, da se prihranijo velike svote za naloge oskrbe in da se vkljub temu izpolni nezavrnjiva želja vsake občine po dostojnem znamenju hvaležnega spomina na one, ki so dali življenje za domovino. Prijave za vodstvo občin, korporacij in šol pri posetu razstave se sprejemajo že sedaj pri društvu „Denkmalpflege- und Heimatschutz-Verein“ na Dunaju, IX. Severingasse 9.

Dopisi.

Iz Črnomlja. Naša župnija žaluje za mnogimi padlimi junaki in vrlimi mladimi gospodarji, ki so na bojiščih darovali svoje življenje za cesarja in domovino. Po uradnih poročilih je bila naznanjena smrt sledečih župljanov, katerim naj bo v tem listu ohranjen trajen spomin: 1. Janez Romšek, mizar in posestnik, rojen v Kočevju pri Črnomlju l. 1876, padel junaške smrti na Krasu in bil ondi pokopan na vseh Svetov dan. Kot dober mizar je bil daleč naokolu znan tudi med Hrvati, ker je bil udeležen pri več podjetjih. Pričuden po svojem prikupljivem značaju je močno obžalovan od svojih še živečih starišev, sorodnikov in vseh, ki so ga poznali. Zapušča vdovo in troje nedoraslih otrok. — 2. Janez Plut, posestnik in mlad gospodar iz Kočevja pri Črnomlju, rojen l. 1878, je bil pri Grodeku v Galiciji nevarno ranjen v nogo, prišel se zdraviti

na svoj dom, kjer je znal veliko zanimivega pripovedovati iz gališkega bojišča. Napori vojske in nevarna operacija so ga tako oslabili, da je po enoletnem bolehanju doma se moral podati v bolnico v Novo mesto, kjer je izdihnil junaško dušo. Zapušča ženo in tri otroke. — 3. Črnovojnik Fran Bahor, rojen v Kočevju pri Črnomlju l. 1878, padel v bitki pri Monte Cuco pri Asiagu na italijanskem bojišču in ondi pokopan dne 9. julija 1916. — 4. Črnovojnik, korporal Emil Grahek, rojen na Talčjem vrhu leta 1895, padel v ljutem boju pri Podgori na Goriškem 9. novembra 1915. — 5. Črnovojnik Martin Plut, rojen v Petrovi vasi l. 1896, umrl za ranami v Ljubljani 15. novembra v rezervni bolnici. — 6. Pešec Jurij Jurjevič, rojen na Talčjem vrhu l. 1891, umrl v bolnici v Judenburgu vsled naporov in ran dobljenih na bojišču. — 7. Miha Krakar iz Maverla, ranjen na gališkem bojišču, umrl za ranami v Semipalatsku na Ruskem. — 8. Janko Fugina, krojač iz Črnomlja, padel na italijanskem bojišču. — 9. Janez Spreitzer, črnovojnik iz Vojne vasi pri Črnomlju, zadet od granate v trebuh je čez eno uro izdihnil na italijanskem bojišču. — 10. Jože Štrucelj, mlad gospodar iz Dolenje vasi, umrl v Ljubljani v bolnici vsled naporov. — 11. Nadom. rezervist Jože Držaj iz Jerneje vasi umrl v bolnici v Leobnu na Štajerskem vsled ran in naporov. — 12. Infanterist Miha Žunič iz Zastave, padel v bitki pri Malga Mandriele v Gornji Italiji 16. junija 1916. — 13. Franc Štajer, mlad posestnik iz Griča, ranjen na italijanskem bojišču, umrl v bolnici v Beljaku 18. septembra 1916. — 14. Josip Jerman, deželni brambovec iz Talčjega vrha, padel med bitko pri Panjevih, okraj Rogatica v Bosni in bil ondi pokopan. — 15. Črnovojnik Peter Žunič iz Dobljč, leta 1895 rojen, je umrl za ranami v bolnici deželnega pomožnega društva Rdečega križa v Gorici 19. nov. 1915. — 16. Črnovojnik Fr. Kobetič, rojen v Črnomlju leta 1890, padel na južnem bojišču po hudih bojih dne 16. januarja 1916. — 17. Nadomestni rezervist Jakob Jerman, rojen na Talčjem vrhu, padel v bitki pri prelazu Val Inferno na italijanskem bojišču dne 15. maja 1916. — 18. Nadomestni rezervist Janez Banovec, rojen na Talčjem vrhu l. 1881, umrl za ranami 20. aprila 1915 v rezervni bolnici v Szatmer Nemeti na Ogrskem. — 19. Korporal Franc Šenica, rojen v Črnomlju l. 1890, padel na gališkem bojišču dne 29. avgusta 1915 in pokopan v Dezenici v Galiciji. — 20. Nadomestni rezervist Martin Romšek, rojen v Dobljčih leta 1882, umrl za ranami v Trstu in ondi pokopan. — 21. Infanterist Franc Ulašič, rojen v Loki pri Črnomlju leta 1883, umrl na bojišču 22. decembra 1915. — 22. Črnovojnik Janez Držaj, rojen v Dobljčih l. 1882, padel pri Fölsötars v Karpatih. — 23. Četovodja Janez Spreitzer, rojen l. 1886, padel v bitki ob Soči dne 12. novembra 1915. Bog bodi vsem tem junakom večno plačilo!

Težkega srca smo se ločili od nam tako priljubljenih dveh velikih zvonov in jih z običajno požrtvovalnostjo postavili domovini na oltar, ki tirja za zmagovit mir tako ogromnih žrtev. Posebno je bilo ljudstvo navezano na veliki zvon, ki bi se najprimernejše nazival „cesarja Franc Jožefa zvon“. Črnomaljski župljani so ga dali viliti v pomenbnem letu 1848 v zahvalo in spomin za odpravo desetine in tlake, kakor je tudi nosil na sebi ta napis. Toraj z nastopom vlade pokojnega cesarja je začel vabiti župljane k službi božji in je ves čas vladanja opravljal to svojo vzvišeno službo v tolažbo in ponos župljanov in je tudi zadnjič službeno zvonil „zadnjo uro“ mrtvemu cesarju. Od višjega poveljstva došli telegram, ki je dovolil, da se sme veliki zvon ohraniti, ako ostali trije istotoliko tehtajo, je prišel prepozno in tako smo se morali krvavečega srca ločiti od toliko priljubljenega velikega zvona, ki je po svoji primeroma nizki teži 24 stotov

imel izredno močan glas in prijetno donel daleč naokrog po Belikrajini in se po moči svojega zvoka lahko meril s dvakrat težjim semiškim svonom. Črnomaljska župnija ne upa več, da bi mogla v doglednem času priti do tako imenitnega zvona. Naj bolni Bog vzame to težko žrtev kot požrtvovalni dar za našo preizkušano domovino in nam po požrtvovalni pokori in dobrih delih olajša pot k Njemu pred tabernakelj in v večno domovino, na katero smo se premnogokrat spominjali, ko smo slišali plat velikega zvona, bodisi pri nesrečah, pri požarih in toči, bodisi ob nedeljah in praznikih ob milodonečem „klenkanju“ k „delopusti“.

Iz Leskovca. Leta 1892 v Gržeči vasi rojeni Alojzij Žičkar je bil težko ranjen in je umrl v vojni bolnici. Njegov brat Janez je že lansko leto padel pri Oslaviji. — 17. marca 1896 v Malem Mraševem rojeni Jožef Baznik je vsled ran pred kratkim umrl v vojni bolnici. — L. 1890 na Dolih rojeni Vinko Zorič je pri Hudem Logu padel 28. oktobra tega leta. Vsi štirji junaki počivajo v slovenski zemlji na Goriškem. Bodi jim lahka!

V sodniji. Sodnik: „Pokažite natančno, kako se je vršil pretep!“ — Zatoženec: „Za to je tukaj veliko premalo prostora!“

Peto vojno posojilo.

Nujni poziv gre na vse prebivalstvo, kmetovalce in industrijalce, kapitaliste in trgovce, zasebnike in družbe, na premožnejše in revnejše v podpisovanje petega vojnega posojila. Naj da vsak po svoji moči državi sredstva, ki jih potrebuje za izpolnitev svojih velikih nalog. Naši bratje posvečajo na bojišču svojo kri in svoje življenje državi. In mi doma imamo častno dolžnost, da do skrajne meje svojih zmožnosti in svojega premoženja zagotovimo sredstva za vojevanje. S tem bomo najlepše pokazali tudi svojo zahvalo zmagovitim našim armadam za njihove sijajne čine. Podpisujte tedaj brez izjeme peto vojno posojilo ter pripomagajte, da bo uspeh petega vojnega posojila še daleč nadkrillil vsa prejšnja posojila. Razvijajte v krogu svojih tovarišev in prijateljev čim živahnejšo agitacijo v prilog podpisovanja petega vojnega posojila!

Cesarska grobnica pri kapucinih.

V cesarski grobnici pri oo. kapucinih na Dunaju so takoj po cesarjevi smrti začeli delati priprave za cesarjev pokop in sicer v novih oddelkih, ki so jih bili priredili v podzemskih prostorih pred petimi leti in dosedaj še niso bili rabljeni. Truplo cesarja Franca Jožefa I. je torej našlo tu kot prvo večni počitek. Že tedaj, ko so prirejali ta oddelek cesarske grobnice, so mislili na to, da najdejo ob cesarju svoj končnoveljavni prostor tudi ostali ožji člani njegove družine. V doglednem času prineso semkaj trupla cesarice Elizabete, prestolonaslednika Rudolfa, ki ležita sedaj drug poleg drugega v oddelku „Iz vladarske hiše Habsburško-Lotariške“, dalje krste z zemskimi ostanki cesarjevih starišev: nadvojvode Franca Karla in nadvojvodinje Sofije, cesarjevih bratov: cesarja Maksa in nadvojvode Karola Ludovika, kakor tudi cesarjeve zgodaj umrle prvorojenke nadvojvodinje Sofije.

V ta novi oddelek grobnice vodijo doslej zaklenjena vrata na desni preko treh marmornih stopnic. To sta dve druga poleg druge ležeči, četverooglata, precej

prostorni, majhni dvorani, ki na človeka nikakor ne napravljata mračnega vtisa. Da so dobili primerno višino, so morali preje poglobiti tla. Stene v obeh dvoranah so obložene z blestečebelimi marmornimi ploščami, pod njimi pa je napravljeno meter visoko obzidje iz črnega marmorja. Tudi strop je bel. V prvem prostoru je sredi stropa Kristusova glava v reliefu; v žarkih, ki obdajajo glavo, so majhne angelske glave. Strop druge dvorane krasi podoba Matere božje. Priprost, a zelo okusno opremljen oltar v ospredju prvega prostora. Pod stropom prve dvorane so krog in krog napravljene v zidu majhne, štirioglate z belim steklom pokrite vdolbine, v katerih gori 38 električnih žarnic, v drugi dvorani pa nad okni 32 svetilk. Prvi prostor ima v podolžni steni dve okni, drugi prostor pa samo na čelni strani eno okno. Stokla v vseh treh oknih so svetloplava, za njimi je električna luč, ki razširja preko obeh prostorov modrikast sij.

Ta grobnica je staro pokopališče Habsburžanov. Očetje kapucini se nahajajo od leta 1600 v avstrijskem cesarskem mestu, kamor jih je poklical iz Rima nadvojvoda Matija, poznejši cesar. V začetku so imeli kapucini samostan v predmestju sv. Ulrika in sicer tam, kjer so sedaj Mehtaristi. L. 1617 sklene Ana, cesarjeva soproga, hči nadvojvode Ferdinanda Tirolskega, jim sezidati tudi v mestu cerkev in samostan in obenem sezidati grobnico za cesarsko rodbino. Cesarica Ana je v ta namen darovala 12.000 cekinov za sezidavo cerkve in grobnice. Vendar je položil temeljni kamen šele Ferdinand II. l. 1622, 1632 pa je bila cerkev dogotovljena. 1633 svečano preneso trupla Matije in Ane iz kraljevskega samostana (katerega so 1782 podrli, a na njegovem mestu stoji poslopje grofa Pallavicini). Prvotna grobnica je dolga, obokan prostor, skozi katerega vodi hodnik, a na levi in desni stoje krste, ki so ograjene z železno ograjo. Cesar Matija in njegova soproga Ana sta bila tukaj prva pokopana in izvzemi cesarja Ferdinanda II., počivajo vsi sledeči vladarji iz vladarske hiše. Drobno se je pa vendar hranilo do l. 1885 pri sv. Štefanu v knežji grobnici v bronastih posodah, srca pa v Lavretanski kapeli v avguštinski dvorni cerkvi v srebrnih loncih.

Prvi mrlj je bil cesarica Ana sama († 15. decembra 1618); nji je sledil njen soprog cesar Matija († 20. marca 1619). Ceremonijel pri pokopu trupla iz cesarske hiše je sledeči: Truplo se takoj balzamira in se z vsemi znamenji časti izpostavi v viteški dvorani ali v dvorni cerkvi v odprti, leseni krsti z pozlačenimi okovi. Krsta je za vse vladalce in njih soproge preoblečena s črnim baržunom, za nadvojvode in nadvojvodinje pa z rdečim baržunom. Iz kapucinstve cerkve odstranijo vse klečalnike, celo cerkev pa okrase s črmino, z grbi in drugimi žalnimi znamenji. Ob določeni uri se zbero kapucini pri samostanskih vratih, odkoder spremijo truplo z bakljami v cerkev, v katero spuste samo tiste, ki so bili povabljeni k pogrebu. Truplo postavijo v sredi cerkve na zvišen prostor, knez nadškof pa blagoslovi truplo. Asistenti in kapucini pa pojo predpisane psalme. Nato spremijo truplo kapucini z bakljami v grobnico. Čez par tednov pa postavijo leseno krsto v navzočnosti za to določenega dvornega uradnika po blagoslovitvi trupla po očetu gvardijanu v novo krsto, ki ostane za vedno v cesarski grobnici.

Zelo pomenljivi so obredi v grobnici pri sprejemu krste. Višji dvorni obrednik potrka s svojo palico na zaklenjena grobnična vrata in zahteva, da se mu odpro. „Kdo je tu?“ vpraša pater gvardjan, ne da bi odprl. „Njegovo Veličanstvo presvitli cesar Franc Jožef.“ „Ignosco, tega ne poznam!“ „Cesar avstrijski in apostolski kralj ogrski!“ „Ignosco, tega ne poznam!“ V tretje potrka obrednik na zaklenjena vrata: „Kdo zahteva vstop!“ „Grešen človek, naš brat Franc Jožef!“ In vrata se odpro.

Prvikrat čez Grmado — sama.

Ne gre mi iz spomina ta moja prva pot čez Grmado. Ne vem, kaj to pomeni. Marsikaj sem že doživela, a dogodki, veseli in žalostni, so mi obledeli v spominu. Te poti pa ne morem pozabiti. Ali je mar to kaj posebnega, kaj izrednega, kar vam bom popisala?

Sila nujna zadeva me je klicala domov. Kako naj to izvršim! Tu sem prvikrat britko občutila, kaj se pravi, službovati daleč proč od železnice. Voznika nobenega, pot docela nepoznana. Ali, ni drugače: poskusiti moram, ali bodo moje noge kos težavni nalogi.

Pot me je spočetka močno skrbela. Trebalo bo iti čez Grmado, čez greben, čegar ime samo me je že navdajalo s strahom. Kdo vé, po kakšnih samotah, po kakih divjih krajih bom hodila. Slišala sem že, da vodi jo čez greben le vijugaste steze, ki jih je prav lahko izgrešiti, zlasti, če kdo hodi prvikrat sam, brez vodnika, kakor je bilo to pri meni. Pa to še ni bil cel strah. Na vrhu, so pripovedovali potniki, samuje sredi goščave križ, kjer je bil uropan in umorjen bogat popotnik. Sedaj doživljam mimoidoči tu čudne prizore, časih celo ob belem dnevu. Moj Bog, kaj bo, če mene napade ropar, kaj bo, če me bo pri križu strašilo. Strah mi je še povečeval spomin na povesti, ki sem jih prebirala, še bolje, požirala v zadnjih časih. Prav obžalovala sem, da sem se mudila pri knjigah, kjer so bili popisani boji srednjeveških vitezov z roparskimi tolpani, ki so plenile po okolici, nadlegovale ljudi in ugrabljivali grajske gospodične.

A sedaj je bilo kesanje prepozno. Iti moram, naj velja, kar hoče. Sicer pa zadnji čas ni bilo čuti o napadih. Najbrž se bo našel tudi spremljevalec. Saj ljudje tu hodijo prav pogosto.

Zato sem dala bojazni slovo v svojem srcu in se podala na pot. Znotraj mi je pa vendar nekaj rekalo, da me čaka na Grmadi izreden doživljaj.

Dokler sem hodila po gladki cesti med polji in vasi, sem bila zelo ugodno razpoložena. Veselo sem pospeševala korake. Ves čas mi je brlela po glavi vesela zgodba o dveh zvezdicah na ponočnem nebu. Gori sta samevale dve svetli zvezdici. Vsaka je živela, zamišljena v svoj položaj in pošiljala na zemljo lepe pramenčke iz svoje svetle luči. Kar zagleda druga drugo. Veselo se ogledujejo nekaj časa, spoznajo, da so si sorodne, se nasmehnejo, se pozdravijo in se jamejo bližati.

Kaj, ali bo našla tudi moja zvezdica na nebu kdaj sorodno dušo? Kdo vé!

Nastopila sem stezo po strmini. Kar nič več se nisem bala. Solnce je sijalo tako prijazno; pridne čebele so obletavale bujne poljske cvetice in brnele prijazno okrog mene. Tam na veji se je gugala mala senica, je poletela iskat črviča, se vrnila na zeleno vejo in lepo zagostolela.

„O ti seničica, kako si srečna“, sem jo ogovorila. „Kako živiš brez skrbi. Malo zapoješ, malo poskaklaš, malo pozoblješ, pa zopet zapoješ. Kako se ti godi! Zavidam te, ti nežna ptička, zavidam tvoje brezskrbno srce, srečno srce. Da bi bilo še moje srce enako tvojemu malemu srcu!“

Toda joj! Kam sem prišla! Mesto vedno višje grebena, sem zašla do samotne domačije sredi male planince na pobočju Grmade. Kje sem! Čisto nepoznana sem tu. Kdo mi bo pokazal pravo sled! Kdo stane v tej samiji!

Nevedé, kaj začeti in že precej utrujena od dolge poti, se vsedem na deblo, ki je ležalo pri kozolcu in si jamem otirati potne kapljice po obrazu.

Kakor bi zrastle iz tal, stopi pred me mlad fant. Lepo oblečen me vladno pozdravi. Očividno mora biti kaj več, kakor preprost kmečki mladenič. Premotrim ga: obleka črna, beli ovratnik se zdi, ga nekoliko tišči, lice nekako otožno.

„Kako ste pa prišli, dražestna gospodična, tu sem v ta odljuden kraj? Ste gotovo zašli.“

Pritrdil sem, se predstavila pogospodski, in on je storil isto.

„Naprej ne vem, nazaj ne smem“, pravi pesnik, „in to ste vi danes dočakali. Pa bodite brez skrbi. Daleč niste zašli. Malo se oddahnite in potem vas spremim jaz, dokler ne boste prišli na pravo pot, če smem biti toliko predrzen.“

„O, kaj še. Prosim, če ste toliko prijazni napram neznanu osebju. Hvaležna vam bom za uslugo. Saj veste, človek v nepoznanem kraju...“

Šla sva lepo počasi navkreber, on ob moji levici. Pojasnjeval mi je z zgovorno besedo to in ono; mi razodel svoj položaj, ki bo kmalu drugačen. In potem se je razvnel in jel delati načrte ter si naslikal rožnato bodočnost, da sem ga kar občudovala. Ta zanimivi fant!

Le prehitro je mineval čas. Že sva bila na poti in žal mi je bilo, ko se bo treba ločiti.

„Pa srečno, gospodična! Bodite brez vsake skrbi. Zaiti ne morete več, strašilo vas ne bo in zlega človeka ne boste srečali. Kolikokrat sem že premeril pot, ob vsaki nočni uri in ničesar hudega me ni doletelo. In če bi res kaj bilo, se kar vrnite, gospodična, in jaz vas spremim, kakor daleč vam ljubo, in če bi bilo treba tudi opolnoči.“

Lepo sem se zahvalila, prijazno ga pogledala in odšla sama dalje čez Grmado.

Nekaj veselega, sladkega, mamljivega, nedopovednega mi je leglo na srce. Samo o tem dogodku sem premišljevala celo pot. Nič ne vem, kje sem hodila in kaj je bilo na poti. Še onega križa nisem opazila. Ko sem se predramila iz opojnih sanj, sem stala že na kolodvoru z vožnjim listkom v roki.

Precej časa je že minulo od tedaj. Pa vendar ne morem pozabiti tega dogodka. Vedno mi še uhaja misel na Grmado. Fanta ovratnik več ne tišči. Najbrž nosi

sedaj vojaško suknjo, je gotovo veliko napredoval, znabiti celo do poročnika. „Varuj ga ti, nebeška Deva“, večkrat vzdihnem, „na vseh njegovih potih in ga vrni zdravega in srečnega domači hiši in ljubečim srcem!“

Manca.

Gospodarstvo.

Pojasnilo glede prometa s prašiči.

Ker se razširjajo različne napačne govorice, da se bodo prašičerejecem pobrali vsi prašiči ter se jim jih bo pustilo samo toliko, da bo vsak prašičerejec imel 6 kg masti za vsakega člana svoje družine, pojasnjuje se na podlagi informacije od merodajne strani, da se kaj takega ne namerava, kakor sploh ne zasilna rekvizicija, dokler se dobi zadosti prašičev potomstvom prostovoljnega nakupa. Vsled tega lahko vsak prašičerejec kolje svoje prašiče za lastno uporabo. Preveč prašičev klata za lastno uporabo, pa bi itak ne bilo na mestu, in sicer glede na občno korist, kakor tudi glede na lastno korist prašičerejca, ker se prašiči zelo lahko drago prodajo ter mora prašičerejec vendar tudi imeti nekaj denarja za svoje druge potrebe. Prašičereji naj gledajo v svojo in ljudsko korist, da prašiče kolikor mogoče dobro zrede, da bo res kaj masti na razpolago.

Loterijske številke.

Gradec, 6. decembra 63 83 68 20 14

Prazne vreče

kupuje vedno in v vsaki množini ter plačuje najdražje trgovska firma 108-6-3

J. Kušlan, Kranj-Gorenjsko.

Istotam se kupujejo po najvišjih cenah

: suhe gobe :

Najbolj priporočljivi so:

PFÄFF-šivalni stroji

ki so najpopolnejši in najboljši na svetovnem trgu. 10 letna pismena garancija.

Posebno pripravi za umetno vezenje (štikanje), krpanje perila, nogovic itd., o čemur dajam brezplačen pouk. Lahke in tih krogljen tek; šivajo naprej in nazaj.

Solidne cene in ugodno odplačevanje.

IGN. VOK

Špecialna trgovina s šivalnimi stroji in Puch-kolesi.

Ljubljana, Sodna ulica 7.

Generalni zastopnik trdke za Dolenjsko:

JOS. KLEINDIENST, NOVOMESTO.

109-0-3

Mestna hranilnica v Novem mestu.

Kakor za četrto vojno posojilo, tako se bo tudi za

peto vojno posojilo

zamoglo naročiti pri podpisani novomeški hranilnici. Podpisovalna cena je določena pri

a) štiridesetletnem davka prostem 5 1/2 % amort. državnem posojilu 92-50 %

b) davka prostih 5 1/2 % dne 1. junija 1922 vračljivih državnih blag. nakaznicah 96-50 %

Hranilnica tem potom objavlja, da hoče vse storiti, da ljudstvu olajša pridobitev teh tako dobro se obrestujočih papirjev. Svojim vložnikom bo v namen vojnega posojila nemudno izplačala vsako vsoto hranjenega denarja. Nakup teh papirjev bo brez vsega dobička poskrbela; in ker je od vis. vlade za to opravičena, bo na željo vrednostne papirje v shrambo in oskrbovanje prevzela in tudi zapadle kupone izplačevala.

Daljša tozadevna pojasnila se dobé ob uradnih urah v Mestni hranilnici.

105-0-3

Mestna hranilnica v Novem mestu.